

Nadzor nad zakonitošću rada biblioteka u sastavu, obavlja nadležno tijelo pravnog lica u čijem je sastavu biblioteka.

IX- KAZNE NE ODREDBE

Član 41.

Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice koje izdaje, štampa ili proizvodi građu navedenu u članu 6. ovog Zakona, ako ne udovolji obavezi dostave obaveznih primjerala bibliotečke građe (član 7., 8., 9. i 10.).

Odgovorno lice u pravnom licu kaznit će se za prekršaj iz člana 8. i 9. novčanom kaznom od 100 do 2.000 KM.

Član 42.

Novčanom kaznom od 300 do 1.000 KM kaznit će se za prekršaj biblioteka, odnosno pravno lice u čijem se sastavu nalazi biblioteka:

- ako se ne upiše u zakonom određeni upisnik,
- ako biblioteka ne dostavi podatke potrebne za obavljanje stručnog nadzora,
- ako se utvrdi da biblioteka nije poduzela mjere za zaštitu bibliotečke građe (član 11.), te
- ako se utvrdi da biblioteka nije uredno provela reviziju bibliotečkog fonda (član 14.).

Odgovorno lice u biblioteci, odnosno pravnom licu u čijem se sastavu biblioteka nalazi, kaznit će se za prekršaj iz člana 14. novčanom kaznom od 200 do 1.500 KM.

X- PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 43.

Postojeće biblioteke uskladit će svoje Statute, druge opće akte i svoj rad s odredbama ovoga Zakona u roku od godinu dana od njegovog stupanja na snagu.

Član 44.

Licima koja su položile stručni ispit za obavljanje poslova bibliotečke djelatnosti po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog Zakona, priznaje se stručni ispit u smislu odredaba ovog Zakona.

Lica koja na dan stupanja na snagu ovog Zakona obavljaju bibliotečku djelatnost a nemaju položen odgovarajući stručni ispit, dužne su u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog Zakona, položiti stručni ispit za obavljanje poslova bibliotečke djelatnosti.

Licu iz prethodnog stava koja u propisanom roku ne položi stručni ispit, prestaje radni odnos u biblioteci.

Odredbe stavova 2. i 3. ovog člana ne primjenjuju se na lica koja su do dana stupanja na snagu ovog

Zakona obavljale bibliotečku djelatnost najmanje 15 godina, kao i na osobe koje su stekle naučni stepen magistra ili doktora nauka u bibliotečkoj djelatnosti, te na lica kojima je na dan stupanja na snagu ovog zakona, do pune starosne penzije preostalo najviše 10 godina radnog staža.

Član 45.

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta donijet će propise koji proizlaze iz ovoga Zakona u roku od šest (6) mjeseci, od dana njegovog stupanja na snagu.

Raniji propisi doneseni za provođenje stava 1. ovog člana, ostaju na snazi do donošenja novih propisa.

Član 46.

Stupanjem na snagu ovog Zakona na teritoriji Kantona prestaju se primjenjivati pravni propisi koji su regulirali ovu oblast.

Član 47.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Hercegovačko-neretvanskog kantona".

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
Hercegovačko-neretvanski Kanton
SKUPŠTINA

Broj: 02-01-XIII-209/04

Mostar, 15. februara, 2005. godine

PREDSJEDAVALJUĆI
Omer Čevra, s.r.

34

ZAKON O ZAŠTITI PRIRODE

I- OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim se Zakonom uređuje sistem obnove, zaštite i cjelovitog očuvanja prirode, održivo korištenje prirodnih dobara, uslovi za izvođenje zahvata u prirodu, proglašavanje i zaštita prirodnih vrijednosti, način upravljanja zaštićenim dijelovima prirode, naknade vlasnicima i ovlaštenicima na tim dijelovima prirode za ograničenja kojima su podvrgnuti, odgovornosti za oštećenja prirode, planiranje i organizacija zaštite prirode, popis i praćenje stanja u prirodi, sudjelovanje javnosti u odlučivanju o prirodi, priznanja i nagrade

za postignuća u zaštiti prirode, obavljanje upravnih i stručnih poslova u vezi sa zaštitom i očuvanjem prirode, nadzor te organizacija i postupanje inspekcije zaštite prirode i kazne za prekršaje za pravna i fizička lica.

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju preduzimanja hitnih mjera radi sprječavanja neposredne opasnosti po život i zdravlje ljudi.

Član 2.

Odredbe ovog zakona i Zakona o zaštiti okoline primjenjuju se i na zaštitu voda, zraka, zemljišta, šuma i drugih dijelova prirode ukoliko to nije regulirano posebnim zakonima.

Ukoliko je odredbama posebnog zakona utvrđen manji stepen zaštite u odnosu na zaštitu utvrđenu ovim zakonom, primjenjuju se odredbe ovog zakona.

Odredbe ovog zakona se primjenjuju na sva fizička i pravna lica i njihova udruženja koja mogu biti nosioci prava i obaveza po odredbama ovog zakona.

Član 3.

Priroda uživa zaštitu Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Kanton) kao njegovu osnovnu vrijednost i razvojni resurs.

Priroda je u smislu ovoga Zakona sveukupna biološka i pejzažna raznolikost.

Zaštićeni dijelovi prirode u skladu ovog Zakona od interesa su za Kanton i imaju njezinu osobitu zaštitu.

Član 4.

Ciljevi zaštite prirode su:

- očuvati, obnoviti i povećati postojeću biološku i pejzažnu raznolikost u stanju prirodne ravnoteže i usklađenih odnosa s ljudskim aktivnostima;
- osigurati sistem zaštite prirodnih vrijednosti radi trajnoga očuvanja njihovih svojstava na osnovu kojih se proglašavaju zaštićenima;
- osigurati održivo korištenje prirodnih dobara na dobrobit sadašnjih i budućih generacija bez bitnog oštećivanja dijelova prirode i uz što manje narušavanje ravnoteže njenih sastavnih dijelova;
- spriječiti štetne zahvate ljudi i poremećaje u prirodi kao posljedice tehnološkog razvoja i obavljanja aktivnosti, te osigurati što povoljnije uslove očuvanja i slobodnog razvoja prirode;
- osigurati pravo građana na zdravu okolinu, odmor i razonodu u prirodi.

Član 5.

Zaštita prirode zasniva se na načelima:

- svako se mora ponašati tako da pridonosi očuvanju biološke i pejzažne raznolikosti i zaštiti priro-

dnih vrijednosti, odnosno očuvanju opštekorisne uloge prirode;

- neobnovljiva prirodna dobra treba koristiti racionalno, a obnovljiva prirodna dobra održivo;
- u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora obavezno je primjenjivati načela, mjere i uslove zaštite prirode;
- zaštita prirode pravo je i obaveza svake fizičke i pravne osobe, te su u tom cilju dužni saradivati radi sprječavanja opasnih radnji i nastanka šteta, izbjegavanja šteta, te radi uklanjanja i sanacije posljedica svake nastale štete, kao i obnove prirodnih uslova koji su postojali prije nastanka štete;
- zagađivači i korisnici dužni su platiti troškove, poreze, takse i dr. za zagađivanje ili korištenje prirode ili prirodnih resursa za provedbu bilo kojih aktivnosti ako one prouzrokuju ili će vjerovatno prouzrokovati štetu po prirodu;
- javnost ima pravo na slobodan pristup informacijama o stanju prirode, pravo na pravovremeno obavještanje o štetama u prirodi i o poduzetim mjerama za njihovo uklanjanje, te pravo na mogućnost sudjelovanja u odlučivanju o prirodi.

Član 6.

Zaštita prirode provodi se očuvanjem biološke i pejzažne raznolikosti, te zaštitom prirodnih vrijednosti.

Zaštita prirode provodi se naročito:

- utvrđivanjem svih komponenata biološke i pejzažne raznolikosti i njihove ugroženosti;
- izradom i provođenjem uslova i mjera zaštite prirode u cilju očuvanja i racionalnog upravljanja pojedinim komponentama biološke i pejzažne raznolikosti, te održivog i racionalnog korištenja prirode i njezinih dobara;
- unošenjem uslova i mjera zaštite prirode u dokumente prostornog uređenja, razvojne planove, te planove korištenja prirodnih dobara;
- donošenjem i provedbom strategije, programa, akcijskih planova, planova upravljanja, uslova i mjera zaštite prirode;
- praćenjem stanja prirode te obavještanjem javnosti o stanju prirode kao i njezinim sudjelovanjem u zaštiti prirode;
- podsticanjem i reklamiranjem zaštite prirode, te razvijanjem svijesti o potrebi zaštite prirode u odgoju i obrazovanju;
- utvrđivanjem dijelova prirode koji imaju posebnu zaštitu Kantona (u daljnjem tekstu: zaštićeni dijelovi prirode);
- uspostavljanjem sistema upravljanja zaštićenih dijelova prirode;

Član 7.

U ovome Zakonu u upotrebi su pojmovi sa sljedećim značenjem:

"autohtona vrsta" je zavičajna vrsta koja prirodno boravi u određenom ekološkom sistemu nekoga područja;

"alohtona vrsta" je strana, nezavičajna vrsta koja prirodno nije boravila u određenom ekološkom sistemu nekoga područja, nego je u njega dospjela namjernim ili nenamjernim naseljavanjem;

"biološka raznolikost" je sveukupnost svih živih organizama koji su sastavni dijelovi ekoloških sistema, a uključuje raznolikost unutar vrsta, između vrsta te raznolikost između ekoloških sistema;

"divlje vrste" biljaka, gljiva i životinja su sve vrste i podvrste koje nisu nastale pod utjecajem čovjeka kao posljedica uzgojnih aktivnosti;

"ekološki koridor" je ekološka komponenta ili niz takvih komponenata koje omogućavaju kretanje biološkim svojstava od jednog lokaliteta do drugog;

"ekološki sistem" je dinamičan kompleks zajednica biljaka, gljiva, životinja i mikroorganizama i njihove nežive sredine koji međusobno djeluju kao funkcionalna jedinica;

"endem" je vrsta ili podvrsta čije rasprostranjenje je ograničeno na određeno područje ili lokalitet;

"pejzaž" je određeno područje, posmatrano ljudskim okom, čija je priroda rezultat djelovanja i međudjelovanja prirodnih i/ili ljudskih faktora;

"krš" je specifičan reljef i hidrografija na karbonatnim stijenama;

"monitoring stanja prirode" je praćenje stanja prirode, odnosno komponenta biološke i pejzažne raznolikosti;

"obnavljanje prirode" je skup stručnih mjera kojima se narušeno stanje biološke i pejzažne raznolikosti vraća u stanje blisko izvornom;

"očuvanje prirode" je svaki postupak, koji se obavlja radi očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti;

"održivo korištenje prirodnih dobara" je korištenje prirodnih dobara na način i u obimu koji ne vodi do njihova propadanja, nego se održava njihov potencijal kako bi se udovoljilo potrebama i težnjama sadašnjih i budućih generacija;

"oštećenje prirode" je stanje prirode, kada se ljudskim djelovanjem promijenjene prirodni procesi u tolikoj mjeri da je narušena prirodna ravnoteža ili su uništene prirodne vrijednosti;

"populacija" je skupina prostorno i vremenski povezanih primjeraka iste vrste, u kojoj se one međusobno križaju;

"prirodna dobra" su sve komponente prirode koje čovjek iskorištava u privredne svrhe; prirodna dobra mogu biti neobnovljiva (mineralne sirovine) i obnovljiva (biološka dobra, vode, tlo);

"prirodna ravnoteža" je stanje međusobno uravnoteženih odnosa i utjecaja živih bića među sobom i sa njihovim staništem. Prirodna ravnoteža je narušena, kada se poremeti kvantitativna ili kvalitativna

struktura životne zajednice, oštetiti ili uništi stanište, uništi ili promijeni sposobnost djelovanja ekološkog sistema, prekine međusobna povezanost pojedinih ekoloških sistema, ili prouzrokuje znatnija izoliranost pojedinih populacija;

"prirodne vrijednosti" su dijelovi prirode koji zavrjeđuju posebnu zaštitu radi očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti, radi svoje osjetljivosti ili radi znanstvenog, kulturološkog, estetskog, obrazovnog, privrednog i drugog javnog interesa;

"rizik za prirodu" je vjerojatnost da će neki zahvat posredno ili neposredno prouzrokovati štetu prirodi;

"stanište" je prostor ili mjesto gdje se organizam ili populacija prirodno pojavljuju;

"stanišni tip" je jedinstvena prostorno određena funkcionalna jedinica ekološkog sistema;

"vlažna staništa" uključuju područja močvarnih zemljišta, močvara i cretova, krške hidrološke sisteme i druge vode, prirodne ili vještačke, stalne ili povremene, sa stajaćom ili tekućom vodom, slatkom ili slanom, uključujući područja morske vode čija dubina za vrijeme oseke ne prelazi šest metara;

"zahvat u prirodu" je svako privremeno ili trajno djelovanje čovjeka na prirodu koje može narušiti prirodnu ravnotežu.

II - OČUVANJE PRIRODE

Opšte mjere

Član 8.

Zaštita prirode provodi se očuvanjem biološke i pejzažne raznolikosti na način propisan ovim Zakonom.

Član 9.

Vlasnici i ovlaštenici prava na prirodnim dobrima, dužni su dopustiti predstavnicima tijela kantonalne uprave i službama za upravu jedinica lokalne samouprave nadležnim za zaštitu prirode (u daljnjem tekstu: nadležna tijela i službe za upravu), ili od njih ovlaštenim osobama, obilazak i pregled tih prirodnih dobara u svrhu istraživanja, prikupljanja stručnih podataka, te stručnog nadzora u provođenju propisanih uslova i mjera zaštite prirode.

Odredbe stava 1. ovoga člana odnose se i na zaštićene dijelove prirode, ako posebnim propisom u području zaštite prirode nije drugačije određeno.

Član 10.

Promjena namjene zemljišta dopuštena je samo uz uvažavanje prirodnih vrijednosti, te briga o značaju i strukturi pejzaža stvorenog tradicionalnim i prirodni bliskim načinima korištenja zemljišta, uz uslove propisane Zakonom.

Član 11.

Građevinsko područje može se proširiti, odnosno novo građevinsko područje odrediti samo:

- ako su u postojećem građevinskom području iskorištene sve mogućnosti racionalnog korištenja prostora, i ako nije moguće drugačije zadovoljiti planirane potrebe;
- ako za gradnju infrastrukturnih veza izvan naselja nije moguće iskoristiti postojeće koridore.

Radnje iz stava 1. ovog člana mogu se vršiti samo ako su u skladu sa prostorno-planskom dokumentacijom područja.

Uređenje prostora i korištenje prirodnih dobara

Član 12.

Prirodna dobra moraju se koristiti održivo, što uključuje odgovarajuće dugoročno planiranje, te primjenu metoda bliskih prirodi i mjera očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti.

Korištenje prirodnih dobara i uređenje prostora planira se i provodi na osnovu planova korištenja prirodnih dobara (rudarski projekti eksploatacije mineralnih sirovina, privredne osnove u šumarstvu, lovstvu, ribarstvu, vodnom upravljanju i dr.) i dokumenata prostornog uređenja, a u skladu s mjerama i uslovima zaštite prirode i prirodnih vrijednosti određenim u svrhu očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti, ovisno o tipu pejzaža i ekološkog sistema, raznolikosti biljnih, gljivljih, životinjskih vrsta i staništa te geološkoj baštini.

Zabranjeno je korištenje prirodnih dobara na način koji uzrokuje:

- trajno oštećenje zemljišta i gubitak njegove prirodne plodnosti, odnosno onečišćenje zemljišta iznad dopuštenog nivoa;
- trajno oštećenje površinskih ili podzemnih geomorfoloških vrijednosti;
- trajno osiromašenje prirodnog biljnog, gljivljeg i životinjskog svijeta;
- trajno smanjenje biološke i pejzažne raznolikosti;
- onečišćenje vode i ugrožavanje njenog iskorištenja;
- onečišćenje zraka iznad dopuštenog nivoa.

Član 13.

Ako način ili obim korištenja prirodnih dobara neposredno ugrožava povoljno stanje neke vrste ili stanišnoga tipa, Ministarstvo građenja, prostornog uređenja i zaštite okoliša Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: Ministarstvo), može korištenje ograničiti ili privremeno obustaviti dok traje ugroženost.

Odluku iz stava 1. ovoga člana Ministarstvo donosi nakon pribavljenog mišljenja Ministarstva

nadležnog za upravljanje prirodnim dobrom koje se iskorištava.

Ako Ministarstvo nadležano za upravljanje prirodnim dobrom koje se iskorištava ne dostavi mišljenje u roku od osam dana, smatra se da je pribavljeno mišljenje o saglasnosti.

Zahvati u prirodu

Član 14.

Zahvati u prirodu planiraju se na način da se izbjegnu ili na najmanju mjeru svedu oštećenja prirode. Više manjih zahvata na jednom staništu smatra se jednim zahvatom.

Tokom izvođenja zahvata izvođač mora djelovati tako da u najmanjoj mjeri oštećuje prirodu, a po završetku zahvata dužan je u zoni utjecaja zahvata uspostaviti ili približiti stanje u prirodi onom stanju koje je bilo prije zahvata.

Član 15.

Za planirani zahvat u prirodu koji može narušiti prirodnu ravnotežu (gradnja građevina, uređenje vodotoka, radovi tehničkog i privrednog održavanja vodotoka, vodnog dobra i vodnih građevina, zahvati u vezi eksploatacije mineralnih sirovina, zahvati u vezi promjene namjene poljoprivrednog zemljišta kojima se ugrožava ili mijenja stanišni tip i dr.) treba ustanoviti njegov utjecaj i ocijeniti prihvatljivost za prirodu u skladu sa ovim Zakonom i drugim propisima.

Zahvati u prirodu iz stava 1. ovoga članka odnose se na privremeno ili trajno djelovanje čovjeka na prirodnim vrijednostima, zaštićenim dijelovima prirode i ekološki značajnim područjima.

Član 16.

Za planirane zahvate u prirodu za koje je posebnim propisom obavezna procjena utjecaja na okolinu, ocjena njihove prihvatljivosti za prirodu obavlja se u sklopu procjene utjecaja na okolinu.

Za planirane zahvate u prirodu iz člana 13. stav 1. ovoga Zakona ocjenu prihvatljivosti za prirodu daje Ministarstvo na osnovu izrađene studije o prihvatljivosti zahvata za prirodu.

Pejzaži

Član 17.

Pejzaže treba očuvati u prirodnom i doprirodnom stanju, a gdje je to potrebno i prikladno, ponovno uspostaviti.

Korištenjem prirodnih dobara i uređenjem prostora treba osigurati značajna i karakteristična obilježja pejzaža te održavanje bioloških, geoloških, kulturnih i drugih vrijednosti koje određuju značaj i estetski doživljaj pejzaža.

Član 18.

Zahvate u prostor treba planirati i izvoditi tako da se u najvećoj mjeri očuvaju značajna i karakteristična obilježja pejzaža i pejzažne raznolikost.

Izvan naseljenih područja pejzaž je potrebno očuvati u što prirodnijem stanju radi zaštite biološke raznolikosti i mogućnosti primjerene rekreacije.

U naseljenim područjima prirodna dobra, posebno zelene površine, drveće, vode i druge površine značajne za očuvanje biološke i pejzažne raznolikosti treba štiti, čuvati i negovati, te tamo gdje je moguće i prikladno obogaćivati i oblikovati.

Član 19.

Iskorištavanje mineralnih sirovina obavlja se na način da se u najvećoj mjeri očuvaju pejzažne vrijednosti prostora. Neizbježne negativne posljedice za pejzaž, izazvane istraživanjem i eksploatacijom mineralnih sirovina, otklanjaju se ponovnim oblikovanjem (sanacijom) izvornog pejzaža ili oblikovanjem prema stanju prirode, u svrhu uspostave doprirodnog pejzaža, odnosno pejzaža namijenjenog rekreaciji.

Projekt sanacije, odnosno uređenja eksploatacijskog prostora zahvaćenog radovima nakon završetka iskorištavanja mineralnih sirovina, sastavni je dio glavnog rudarskog projekta eksploatacije mineralnih sirovina.

Ekološki sistemi

Član 20.

Zaštita ekoloških sistema ostvaruje se provođenjem mjera očuvanja biološke raznolikosti u korištenju prirodnih dobara i uređenju prostora, te zaštitom stanišnih tipova.

Ministarstvo vodi katastar i prati stanje (monitoring) posebnih i ugroženih ekoloških sistema, odnosno stanišnih tipova u skladu sa ovim Zakonom i propisima donesenim na osnovu ovoga Zakona.

Šume

Član 21.

Zaštita, korištenje i upravljanje šumama obavlja se na osnovu ovoga Zakona i drugih propisa.

Korištenje i upravljanje šumama zasniva se na načelima održivog razvitka, održavanja prirodnoga sastava vrsta i njihove prirodne obnove.

Član 22.

Pošumljavanje, gdje to dopuštaju uslovi staništa, obavlja se autohtonim vrstama drveća, u sastavu koji odražava prirodni sastav vrsta i koristeći prirodni bliske metode.

Pošumljavanje nešumskih površina obavlja se tamo gdje je opravdano uz uslov da se ne ugrožavaju ugroženi nešumski i rijetki stanišni tipovi.

Krš

Član 23.

Krški ekološki sistemi predstavljaju bogatstvo globalnog nivoa vrijednosti koji se štite radi njihove osjetljivosti i prirodne su vrijednosti u smislu ovoga Zakona.

Zabranjeno je, osim u slučaju javnog interesa, onečišćavati vode, skretati vodene tokove, mijenjati prirodne nivoe i režime voda, mijenjati izvornost krške podloge i oštećivati ili uništavati krške površinske i podzemne pojave (krške depresije, kanjoni, slapovi, vodotoci i dr.) i objekte.

Prilikom planiranja uređenja prostora i korištenja prirodnih dobara u krškom području utvrđuje se mogući utjecaj u odnosu na cijelo slivno područje.

Član 24.

Nadležna tijela i službe za upravu u okviru svoje nadležnosti, te fizičke i pravne osobe u obavljanju djelatnosti, dužni su posebnu pažnju posvetiti zaštiti podzemnih voda u krškim područjima od zagađenja, te poduzimati nužne mjere za smanjenje zagađenja na najmanju mjeru i za stalno praćenje stanja voda.

Član 25.

U krškom području odlaganje otpada obavlja se u organiziranim odlagalištima. Odlagališta moraju biti izgrađena (izvedena) na način da se sprječava svako zagađenje podzemlja.

Član 26.

Speleološki objekti predstavljaju prirodne vrijednosti u smislu ovoga Zakona i uživaju opće zaštitne mjere, kao i posebne zaštitne mjere ako su proglašeni zaštićenim dijelovima prirode.

Vode i vlažna staništa

Član 27.

Vode i vlažna staništa predstavljaju prirodne vrijednosti u smislu ovoga Zakona, te ih treba očuvati u prirodnom ili doprirodnom stanju, gdje god je moguće i prikladno.

Vode se štite od zagađenja, a njihovu prirodnu sposobnost vlastitog čišćenja treba očuvati ili ponovno uspostavljati.

Nadležna tijela i službe za upravu u okviru svoje djelatnosti, te fizičke i pravne osobe u obavljanju djelatnosti dužni su se brinuti o zaštiti voda od zagađenja, poduzimati nužne mjere za smanjenje

zagađenja na najmanju moguću mjeru i stalno pratiti stanje zagađenja.

Član 28.

U prirodnim i doprirodnim vlažnim staništima nije dopušteno zahvaćati vodne zalihe (isušivanje, zatrpavanje izvora, bara i dr.) ako su one potrebne za opstanak prirodnih vrijednosti i očuvanje biološke raznolikosti.

More

Član 29.

Nadležna tijela i službe za upravu u sklopu svoje nadležnosti, te fizičke i pravne osobe u obavljanju djelatnosti, dužni su osigurati pročišćavanje gradskih i industrijskih otpadnih voda koje se ulijevaju u more.

U slučajevima akcidentnih onečišćenja mora s brodova ili s obale prioritarno se provodi saniranje onih posljedica zagađenja koje ugrožavaju biološku raznolikost u moru.

Član 30.

Nivoi dopuštenog iskorištavanja dijelova žive i nežive prirode mora i podmorja utvrđuje se na osnovu procjene zaliha bioloških dobara u moru.

Procjenu zaliha bioloških dobara u moru utvrđuje Ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede i šumarstva, nakon pribavljene saglasnosti Ministarstva, na osnovu mišljenja mjerodavne naučne institucije.

Naselja

Član 31.

U planiranju i uređenju prostora na područjima guste naseljenosti, radi očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti, potrebno je:

- omogućiti povezanost staništa u područjima guste naseljenosti s područjima prirode izvan njih, ako je to tehnički izvodivo i ne zahtijeva nesrazmjerne troškove;
- čuvati postojeće, a gdje je moguće i prikladno, vještački stvarati zelene površine, drveće, skupine stabala, vode tekućice i stajaćice i druga staništa, dajući prednost autohtonim vrstama i staništima.

Stanišni tipovi

Član 32.

Očuvanje ekološkog sisema osigurava se očuvanjem stanišnih tipova u povoljnom stanju.

- Stanišni tip je u povoljnom stanju, ako:
 - je njegovo prirodno područje rasprostranjenosti i površina koju pokriva stabilno ili se povećava;

- postoji, i u doglednoj budućnosti će se vjerojatno održati, specifična struktura i funkcije neophodne za njegov dugoročni opstanak;
- je osigurano povoljno stanje njegovih značajnih bioloških vrsta.

Član 33.

Stanišni tipovi se unose u karte, a njihovo stanje i ugroženost se procijenjuje i prati.

Ugroženi stanišni tipovi su oni koji nisu u povoljnom stanju te im prijete nestanak.

Područja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova su ekološki značajna područja u smislu ovoga Zakona.

Pravljenje karata i procjenu stanja i ugroženosti stanišnih tipova, vrste stanišnih tipova, te ugrožene i rijetke tipove staništa propisuje Ministarstvo.

Praćenje stanja i ugroženosti staništa obavljaju nadležna tijela i službe za upravu i druge ovlaštene fizičke i pravne osobe.

Član 34.

Ekološki značajno područje je područje koje u velikoj mjeri pridonosi očuvanju biološke raznolikosti u Kantonu.

Ekološki značajna područja su:

- područja stanišnih tipova koji su biološki iznimno raznovrsni ili dobro očuvani, gdje su staništa ugroženih ili endemičnih bioloških vrsta, koja su međunarodno značajna po mjerilima potvrđenih međunarodnih ugovora, ili koja drugačije pridonose očuvanju biološke raznolikosti;
- područja ugroženih i rijetkih stanišnih tipova;
- staništa vrsta zaštićenih na osnovu potvrđenih međunarodnih ugovora;
- selidbeni putevi životinja;
- ekološki koridori.

Član 35.

Zaštita ekološki značajnih područja osigurava se provođenjem propisanih mjera i uslova zaštite prirode u cilju očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti na osnovu ovoga Zakona.

Nisu dopušteni zahvati i radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području.

Izuzetno, Ministarstvo može dopustiti zahvate ili radnje iz stava 2. ovog člana ako se oštećenje ekološki značajnog područja može odgovarajućim mjerama kompenzirati, ili ako su zahvati i radnje potrebni radi prevladavajućeg opšteg interesa.

Pojedina ekološki značajna područja mogu se zaštititi u nekoj od kategorija zaštićenih dijelova prirode.

Vrste i podvrste
Član 36.

Divlje vrste i podvrste biljaka i životinja (u daljnjem tekstu: divlje vrste) čine:

- živi i mrtvi primjerci samoniklih biljaka i gljiva i slobodnoživućih životinja, te njihovi uzgojeni primjerci;
- njihovi razvojni oblici (jaja, ličinke, čahure, sjemenke, plodovi, i dr.);
- njihovi dijelovi.

Zabranjeno je smanjiti brojnost populacija divljih vrsta, uništavati njihova staništa ili mijenjati njihove životne uslove u mjeri u kojoj bi vrsta postala ugrožena.

Član 37.

Odredbe ovog Zakona primjenjuju se na svaku pojedinu vrstu divljih biljaka i životinja u svakoj fazi razvitka i u svakom obliku i stanju.

Član 38.

Zaštićene divlje biljke i životinje zabranjeno je:

- namjerno proganjati, hvatati, držati i ubijati;
- namjerno oštećivati ili uništavati njihove razvojne oblike, gnijezda ili legla, te područja njihova razmnožavanja ili odmaranja;
- namjerno uznemiravati, naročito u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i hibernacije, ako bi uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve zaštite;
- namjerno uništavati ili uzimati jaja iz prirode;
- prikrivati, držati, uzgajati, prodavati, kupovati i otuđivati ili na bilo koji način pribavljati i preparirati.

Zaštitu iz ovoga člana uživaju i samonikle biljke, te divlje životinje koje se nalaze u zaštićenom pejzažu, spomeniku prirode i ostalim zaštićenim dijelovima prirode ako se radi o vrijednostima radi kojih je područje zaštićeno, kao i sve podzemne životinje, iako nisu zaštićene kao pojedinačne vrste.

Odredbe stava 1. ovoga člana ne odnose se u slučaju naučnog istraživanja. Dopuštenjem za naučno istraživanje utvrđuju se uslovi zaštite prirode.

Član 39.

Zaštićene divlje biljke i životinje ne smiju se izvoziti niti uvoziti.

Izuzetno, pojedine zaštićene biljke i životinje smiju se izvoziti i uvoziti u naučno-istraživačke svrhe u ograničenom roku trajanja, radi razmjene, izlaganja i slično na osnovu dopuštenja Ministarstva.

Član 40.

Za naučna istraživanja na području posebno zaštićenih dijelova prirode ili za istraživanja zaštićenih biljnih i životinjskih vrsta potrebno je dobiti dopuštenje Ministarstva. Dopuštenjem se utvrđuju i uslovi zaštite prirode.

Nosilac istraživanja iz stava 1. ovoga člana dužan je o rezultatima istraživanja obavjestiti Ministarstvo u roku od 30 dana po obavljenom istraživanju na način propisan ovim Zakonom i drugim propisom.

Član 41.

Odobrenje Ministarstva treba posjedovati i za sakupljanje biljaka i njihovih dijelova, hvatanje ili ubijanje životinja koje nisu zaštićene na osnovu ovog ili drugih zakona, za sakupljanje minerala i fosila u većim količinama, ako se sve to obavlja u svrhu sticanja materijalne dobiti.

Radnje iz stava 1. ovoga člana mogu se obavljati samo uz prethodnu saglasnost vlasnika ili ovlaštenika prava na zemljište ili vodenu površinu na kojima se obavljaju radnje iz stava 1. ovoga člana.

Uslove za dobijanje odobrenja iz stava 1. ovoga člana propisat će Ministarstvo.

Član 42.

Autoputevi i druge saobraćajnice ili drugi objekti koji prelaze preko poznatih migracijskih puteva divljih životinja grade se na način da se osigura sigurno prelaženje divljih životinja na odgovarajućim prostornim razmacima.

Držanje, uzgoj i trgovina divljim vrstama
Član 43.

Životinje divljih i zaštićenih vrsta zabranjeno je držati u zatočeništvu u neprikladnim uslovima i bez odgovarajuće brige.

Fizička ili pravna lica te javne ustanove koje su vlasnici ili posjednici zaštićenih životinja na osnovu ovog Zakona ili potvrđenih međunarodnih ugovora, s namjerom njihova držanja u zatočeništvu, dužne su o tome obavjestiti Ministarstvo u roku 30 dana po sticanju vlasništva nad tim životinjama.

Član 44.

Fizičko ili pravno lice, koje namjerava držati životinje zavičajnih ili stranih divljih vrsta u zatočeništvu s namjenom prikazivanja javnosti u zoološkim vrtovima, akvarijima, terarijima ili sličnim prostorima, dužna je imati dopuštenje Ministarstva.

Dopuštenje iz stava 1. ovoga člana izdat će se privremeno ili trajno, ako podnosilac zahtjeva dokaže da su ispunjeni uslovi iz člana 43. ovoga Zakona, te da će životinje prikazivati u okruženju koje oponaša

prirodne uslove u staništu, i ne iskrivljuje saznanja o biologiji vrste.

Član 45.

Populacije lovnih i ribolovnih vrsta iskorištavaju se i štite prema odredbama ovoga Zakona i drugih posebnih propisa.

Zabranjena je upotreba svih neselektivnih sredstava hvatanja i ubijanja divljih životinja te korištenje svih sredstava koja mogu prouzrokovati lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije tih vrsta, a posebno sredstvima zabranjenim potvrđenim međunarodnim ugovorima, kao što su:

- žive životinje koje se koriste kao mamci, oslijepljene ili osakaćene;
- električne ubojite ili omamljujuće naprave;
- vještačke svijetleće naprave;
- ogledala i druge zaslijepljujuće naprave;
- odašiljači zvuka (magnetofoni, kasetofoni i dr.) koji emitiraju zvukove dozivanja, boli ili javljanja;
- naprave za osvjetljavanje cilja;
- optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike;
- eksplozivi;
- otrovi i otrovni ili omamljujući mamci;
- poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može sadržavati više od dva metka;
- letjelice;
- motorna vozila u pokretu i dr.

Minerali i fosili

Član 46.

Minerali su samородni homogeni hemijski elementi ili spojevi u vidu kristalne ili amorfne materije, određene strukture, oblika i sastava. Minerali u smislu ovoga Zakona nisu mineralne sirovine.

Fosili predstavljaju sačuvane cjeline, dijelove, ili tragove izumrlih organizama i njihovih životnih aktivnosti (ihnofosili).

Minerali i fosili su u vlasništvu Kantona.

Zabranjeno je uništavati minerale i fosile i oštećivati njihova nalazišta.

O pronalasku minerala i fosila pronalazač je dužan obavijestiti Ministarstvo.

U slučaju iz stava 5. ovog člana pronalazač je dužan iste ponuditi na prodaju Ministarstvu.

Ukoliko Ministarstvo odbije ponudu iz stava 6. ovog člana pronalazač je dužan iste ponuditi na prodaju Federalnom ministarstvu prostornog uređenja i okoline.

III- PLANIRANJE I ORGANIZACIJA ZAŠTITE PRIRODE

Osnovni dokumenti zaštite prirode

Član 47.

Osnovni dokumenti zaštite prirode su Kantonalni plan zaštite prirode (u daljnjem tekstu: Plan zaštite prirode) i Program zaštite prirode jedinica lokalne samouprave.

Prijedlog plana zaštite prirode priprema Ministarstvo.

Prijedlog plana zaštite prirode dostavlja se Federalnom ministarstvu radi davanja mišljenja i primjedbi.

Prijedlog plana zaštite prirode mora bit dostupan javnosti radi davanja mišljenja i primjedbi.

Plan zaštite prirode donosi Skupština Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljnjem tekstu: "Skupština") na prijedlog Vlade za period od 10 godina. Plan zaštite prirode mora biti usuglašen sa Federalnom strategijom zaštite prirode.

Program zaštite prirode donosi predstavničko tijelo jedinica lokalne samouprave, svako za svoje područje.

Program zaštite prirode mora biti usklađen sa Planom zaštite prirode.

Član 48.

Plan zaštite prirode određuje dugoročne ciljeve i smjernice očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti i zaštićenih prirodnih vrijednosti, te načine njezina provođenja, u skladu s ukupnim privrednim, društvenim i kulturnim razvojem u kantonu.

Plan zaštite prirode sadrži posebno:

- opšte strateške ciljeve;
- smjernice za očuvanje pejzaža, ekoloških ststema, stanišnih tipova, divljih vrsta i zavičajnih udomaćenih vrsta;
- smjernice za posebno zaštićene dijelove prirode;
- smjernice za istraživanje i praćenje stanja u prirodi;
- smjernice za ugrađivanje zaštite prirode u druge sektore;
- smjernice za zakonodavni i institucionalni okvir;
- smjernice za odgoj i obrazovanje;
- smjernice za obavještavanje javnosti i sudjelovanje javnosti u odlučivanju o prirodi;
- akcijske planove za provođenje smjernica, s oznakama prioriteta i mogućih izvora financiranja;
- način ispunjavanja međunarodnih obaveza u zaštiti prirode;
- kartografski prilog koji prostorno prikazuje mjere očuvanja biološke i pejzažne raznolikosti i zaštite prirodnih vrijednosti.

Strateške smjernice iz Plana zaštite prirode primjenjuju se u izradi dokumenata prostornog uređenja i planova korištenja prirodnih dobara.

IV- INFORMACIJSKI SISTEM I PRAĆENJE STANJA (MONITORING)

Član 49.

Ministarstvo organizira praćenje stanja očuvanosti prirode.

Praćenje stanja očuvanosti prirode obuhvaća:

- praćenje stanja bioloških vrsta, njihovih staništa, stanišnih tipova, ekološki značajnih područja, ekoloških sistema te vrste pejzaža;
- praćenje stanja posebno zaštićenih dijelova prirode.

Praćenje stanja prirode provode tijela kantonalne uprave i tijela jedinice lokalne samouprave, kao i druge ovlaštene pravne i fizičke osobe.

Podaci o praćenju stanja prirode dostavljaju se Ministarstvu. Podaci su javni, osim ako se radi zaštite divljih vrsta ili staništa podaci ne proglašaju tajnim.

Član 50.

Ministarstvo organizuje jedinstveni informacijski sistem zaštite prirode prema međunarodno prihvaćenim standardima i obavezama.

Nadležna tijela kantonalne uprave, službe jedinica lokalne samouprave, te druge ovlaštena pravna i fizička lica dužni su podatke o stanju i zaštiti prirode staviti na raspolaganje Ministarstvu.

V- PRISTUP INFORMACIJAMA I SUDJELOVANJE JAVNOSTI

Obavještanje javnosti

Član 51.

Ministarstvo, jedinice lokalne samouprave i pravna ili fizička lica koja obavljaju poslove u vezi sa zaštitom prirode dužni su osigurati javnost podataka u vezi zaštite prirode, osim ako posebnim zakonom ili aktom nadležnog organa nije propisana tajnost podataka.

Nadležna organi i službe za upravu te pravna ili fizička lica iz stava 1. ovog člana dužni su voditi registar o podacima važnim za zaštitu prirode, i u slučaju oštećenja prirode dužni su o tome obavjestiti javnost s uputama o postupanju radi njene zaštite i očuvanja. U slučaju bilo kakve neposredne prijetnje prirodi i zdravlju ljudi javnost se obavještava o poduzimanju potrebnih mjera i radnji u cilju sprječavanja ili ublažavanja šteta koje bi mogle proisteći iz te opasnosti.

Informacije moraju biti pravovremene i istinite.

Sudjelovanje javnosti u odlučivanju

Član 52.

Tokom izrade propisa odnosno akata o proglašenju posebno zaštićenih dijelova prirode, dokumenata prostornog uređenja i planova korištenja prirodnih dobara, kao i općeprimjenjivih i pravno obavezujućih propisa i dokumenata u području zaštite prirode, osigurava se sudjelovanje javnosti.

Javnost mora biti tokom postupaka iz stava 1. ovoga člana obavještena putem javne obavijesti ili pojedinačno obavještena o aktu ili djelatnosti koji mogu utjecati na stanje u prirodi.

Obavještanje javnosti obavezno je u slučajevima propisanim ovim Zakonom i na osnovu njega donesenim propisima.

VI- ZAŠTITA PRIRODNIH VRIJEDNOSTI

Zaštićeni dijelovi prirode

Član 53.

Posebno zaštićeni dijelovi prirode uživaju posebnu zaštitu Kantona.

Kategorije zaštićenih dijelova prirode prema ovome Zakonu su:

- spomenik prirode;
- zaštićeni pejzaž (u što spada park prirode, park šuma, regionalni park, memorijalno područje kao i ranije kategorije bez mogućnosti novog proglašenja).

Spomenik prirode

Član 54.

Spomenik prirode je pojedinačni neizmjenjeni dio ili skupina dijelova žive ili nežive prirode, koji ima prirodnu, naučnu, estetsku ili kulturno-historijsku vrijednost.

Spomenik prirode može biti geološki (mineraloško ili paleontološko nalazište, struktura slojeva i sl.), geomorfološki (špilja, soliterna stijena itd), hidrološki (vrela, slap, jezero i sl.), botanički (rijetki ili lokacijom značajni primjerak biljnog svijeta i sl.), prostorno mali botanički ili zoološki lokalitet i dr.

Na spomeniku prirode i u njegovoj neposrednoj blizini nisu dopuštene radnje koje ugrožavaju njegovu obilježja i vrijednosti.

Spomenici prirode utvrđuju se s ciljem:

- zaštite ili očuvanja trajnih prirodnih karakteristika od izuzetne važnosti, jedinstvenog ili značajnog kvaliteta i/ili spiritualnog značenja u skladu sa određenim ciljevima;
- pružanja mogućnosti za naučna istraživanja, obrazovanje, interpretaciju i procjenu od javnosti;

- otklanjanja i sprečavanja eksploatacije ili posjeta koje mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode;
- omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi na tom području koje su u skladu sa ciljevima upravljanja.

Zaštićeni pejzaž

Član 55.

Zaštićeni pejzaž je kopneno ili priobalno područje nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka sa izuzetno estetskim, ekološkim i kulturnim vrijednostima i često s velikom biološkom raznolikošću.

Na zaštićenom pejzažu i u njegovoj neposrednoj blizini nisu dopušteni zahvati kojima bi se promijenile ili narušile vrijednosti zbog kojih je zaštićen.

Zaštićeni pejzaž utvrđuje se s ciljem:

- održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture putem zaštite kopnenog i/ili priobalnog pejzaža i tradicionalnog korišćenja zemljišta, građenja, te društvenih i kulturnih manifestacija;
- izvođenja ekonomskih aktivnosti u skladu sa prirodom i očuvanjem kulturnog sistema zajednica;
- održavanja raznolikosti pejzaža i staništa, srodnih vrsta i ekosistema;
- eliminiranja i sprečavanja korišćenja zemljišta i aktivnost koje nisu u skladu sa ciljevima upravljanja;
- omogućavanja rekreacije i turizma koje odgovara kategoriji područja;
- podsticanja naučnih i edukativnih aktivnosti za dobrobit stanovništva za duži vremenski period;
- učešća javnosti u zaštiti okoline tog područja,
- omogućavanje beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora (kao što su šume i ribe) i usluga (kao što su čista voda ili prihodi od turizma u cilju održive upotrebe tog područja) za lokalnu zajednicu.

Park prirode

Član 56.

Park prirode je prostrano kopneno ili priobalno prirodno ili dijelom kultivirano područje s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-historijskim i turističko-rekreacionim vrijednostima.

U parku prirode su dopuštene samo one djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne karakteristika i uloge.

Proglašavanje zaštićenih dijelova prirode

Član 57.

Zaštićeni pejzaž i spomenik prirode proglašava Skupština posebnim zakonom.

Upisnik zaštićenih dijelova prirode

Član 58.

Akt o proglašenju zaštićenih dijelova prirode iz člana 57. ovoga Zakona objavljuje se u "Službenim novinama Hercegovačko-neretvanskog kantona".

Zaštićeni djelovi prirode upisuju se u Registar zaštićenih dijelova prirode.

Registar zaštićenih dijelova prirode vodi Ministarstvo.

Ministarstvo propisuje sadržaj i način vođenja Registra zaštićenih dijelova prirode.

Pokretanje postupka za stavljanje pod zaštitu dijelova prirode

Član 59.

Pojedini dijelovi prirode o kojima se vodi postupak radi stavljanja pod zaštitu nalaze se pod privremenom zaštitom od dana kada je vlasnik ili drugi ovlaštenik prava na takvom dijelu prirode obaviješten da je postupak pokrenut, a najdalje godinu dana od dana primanja obavijesti.

Prijedlog za proglašenje i obavijest o pokretanju postupka za stavljanje pod zaštitu dijelova prirode iz člana 57. ovog Zakona daje Ministarstvo.

Obavijest mora sadržavati granice područja i tačan opis postojećeg stanja područja.

Za vrijeme privremene zaštite primjenjuju se odredbe ovog Zakona, kao i kod zaštićenih dijelova prirode.

Akt o prestanku zaštite dijelova prirode

Član 60.

Ako nestanu obilježja zbog kojih je određen dio prirode proglašen zaštićenim, Skupština će donijeti akt o prestanku zaštite, na način i u postupku predviđenom za proglašenje te zaštite.

Upravljanje zaštićenim područjima

Član 61.

Upravljanje spomenikom prirode i zaštićenim pejzažom provodi se na osnovu plana upravljanja.

Plan upravljanja donosi Vlada na prijedlog Ministarstva za period od deset godina.

Propisom iz člana 57. propisat će se nadležno tijelo za provođenje mjera upravljanja koje će se primjeniti na zaštićenom području.

Uslovi zaštite prirode

Član 62.

Nisu dopuštene radnje koje mogu prouzrokovati promjene i oštećenja na zaštićenom dijelu prirode.

Na zaštićenom dijelu prirode dopuštene su one radnje i djelatnosti koje ga ne oštećuju i ne mijenjaju svojstva zbog kojih je proglašen zaštićenim.

Radnje iz stava 2. ovog člana dopuštene su samo uz ispunjenje uslova zaštite prirode.

Uslove iz stava 3. ovog člana izdaje Ministarstvo.

Za poduzimanje radnji iz stava 2. ovog člana za koje je potrebno pribaviti urbanističku saglasnost, uslovi zaštite prirode utvrđuju se u postupku izdavanja urbanističke saglasnosti.

Građevinska dozvola može se izdati, a izvođenje drugih radova dopustiti u slučajevima iz stava 2. ovog člana samo ako Ministarstvo izda potvrdu da je glavni projekt ili odgovarajuća dokumentacija urađena u skladu s uslovima zaštite prirode iz stava 3. ovog člana.

Naknada za ograničenje korištenja zaštićenog dijela prirode

Član 63.

Ako je korištenje ili iskorištavanje zaštićenog dijela prirode na određeni način ili u određene svrhe ograničeno ili zabranjeno, vlasnik ili posjednik ima pravo na naknadu za ograničenja kojima je podvrgnut. Iznos mora biti srazmjeran umanjenom prihodu.

Visina naknade utvrđuje se sporazumno. U slučaju spora o visini naknade odlučuje sud.

Naknada se isplaćuje iz sredstava Fonda za zaštitu okoline.

Vlasništvo

Član 64.

Zemljište unutar granica zaštićenih dijelova prirode na kojem pravo korištenja i raspolaganja imaju društvene pravne osobe prenosi se u vlasništvo Kantona, ako posebnim zakonom nije drugačije određeno.

Vlasništvo nad nekretninama koje se nalaze u zaštićenim dijelovima prirode mogu sticati samo domaća pravna i fizička lica.

Član 65.

Vlasnik nekretnina unutar zaštićenih dijelova prirode, koji namjeravaju tu nekretninu prodati dužan ju je najprije ponuditi na prodaju Kantonu.

Vlasnik nekretnine unutar zaštićenog dijela prirode dužan je u ponudi navesti cijenu i uslove prodaje.

Kanton je dužan ponudu prihvatiti ili odbiti u roku 60 dana od dana prijema pismene ponude.

Ako ponuda ne bude prihvaćena unutar roka iz stava 3. ovog člana vlasnik može nekretninu u zaštićenom dijelu prirode prodati drugoj osobi uz cijenu koja nije niža od cijene navedene u ponudi i pod uslovima koji za kupca nisu povoljniji od uslova što ih sadrži ponuda iz stava 3. ovog člana.

Ako vlasnik proda nekretninu u zaštićenom dijelu prirode, a nije prije toga postupio u skladu sa stavom 1. i 3. ovog člana Kanton ima pravo tužbom protiv prodavača i kupca zahtjevati poništenje ugovora o kupoprodaji u roku od dvije godine od dana sklapanja ugovora o kupoprodaji.

Kanton može u roku od dvije godine zahtjevati poništenje ugovora o kupoprodaji nekretnine u zaštićenom dijelu prirode i kad je taj ugovor sklopljen pod vidom darovanja ili kad su visina cijene ili uslovi prodaje prividni, a stvarna cijena i uslovi ugovora povoljni za kupca.

Pravo prvokupa iz stava 1. ovog člana upisuje se u zemljišnim knjigama kod nadležnog suda.

Naknada štete

Član 66.

Fizička i pravna lica dužna su nadoknaditi štetu koju prouzrokuju povredama odredaba ovog Zakona.

Sredstva ostvarena naknadom štete iz stava 1. ovog člana prihod su Fonda za zaštitu okoline.

Član 67.

Štetu koju unutar zaštićenog dijela prirode iz člana 57. ovoga zakona nanese zaštićena životinja dužan je nadoknaditi Kanton.

Rješenje o nadoknadi štete iz stava 1 ovog člana upravni je akt.

Štetu koju izvan zaštićenog dijela prirode nanese zaštićena životinja snosi Federacija BiH.

Visina štete utvrđuje se sporazumno. U slučaju spora o visini štete odlučuje sud.

VII - NADZOR

Upravni nadzor

Član 68.

Upravni nadzor nad primjenom odredaba ovoga Zakona i propisa donesenih na osnovu ovoga Zakona obavlja Ministarstvo.

Inspekcijski nadzor

Član 69.

Inspekcijski nadzor nad primjenom ovoga Zakona i drugih propisa koji uređuju zaštitu prirode obavlja inspekcija zaštite prirode u Ministarstvu i inspekcija zaštite prirode u jedinicama lokalne samouprave, svako u okviru svoje nadležnosti.

Inspekcijski nadzor provodi inspektor zaštite prirode.

Inspektor zaštite prirode dokazuju službeno svojstvo, identitet i ovlaštenja službenom iskaznicom.

Član 70.

Inspektor zaštite prirode (u daljnjem tekstu: inspektor) vodi registar o obavljenim pregledima i drugim radnjama s podacima o provedbi inspekcijskog nadzora.

Član 71.

U provedbi nadzora nad zaštićenim prirodnim vrijednostima i drugim dijelovima prirode inspektor nadzire stanje kvaliteta prirode, korištenje i upotrebe zaštićenih prirodnih vrijednosti i drugih dijelova prirode, primjenu uslova i mjera zaštite prirode, te drugih akata izdatih na osnovu ovoga Zakona.

Inspektor nadzire, u skladu sa odredbama ovoga Zakona, naročito:

- provođenje plana upravljanja i mjera zaštite, očuvanja, korištenja i reklamiranja zaštićenih dijelova prirode;
- radnje koje mogu prouzrokovati promjene i oštećenja na zaštićenim dijelovima prirode ili drugom dijelu prirode;
- provođenje neposredne zaštite, očuvanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode;
- provođenje mjera zaštite divljih biljnih i životinjskih vrsta i ostalih zaštićenih prirodnih vrijednosti;
- primjenu drugih propisanih uslova i mjera zaštite biološke i pejzažne raznolikosti.

Član 72.

Ako utvrdi da je povrijeđen ovaj Zakon ili donešeni propis na osnovu Zakona, inspektor će pismeno utvrditi nedostatke i nepravilnosti i rješenjem odrediti mjere i rok za otklanjanje.

Žalba na rješenje inspektora ne odlaže njegovo izvršenje.

Protiv rješenja inspektora jedinica lokalne samouprave žalba se podnosi Ministarstvu.

Protiv rješenja kantonalnog inspektora žalba se podnosi Ministru.

Rješenje donijeto po žalbi je konačno.

U obavljanju poslova iz člana 71. ovog zakona inspektor će:

- pregledati zaštićene dijelove prirode;

- narediti poduzimanje mjera radi usklađivanja obavljanja djelatnosti s odredbama ovog Zakona;
- privremeno obustaviti djelatnosti koje nisu u skladu s ovim Zakonom i na osnovu njega donesenim propisima;
- narediti privremene mjere da se spriječi šteta koja bi mogla nastati uslijed tih djelatnosti;
- privremeno do konačne odluke nadležnog organa oduzeti predmete kojima je učinjen prekršaj;
- izreći i naplatiti novčanu kaznu na licu mjesta za koje je zakonom ovlašten;
- preduzimati druge mjere i radnje na koje je ovlašten propisima.

Član 73.

U slučajevima kada izvršilac ne postupi po nalogu inspektora, propisane radnje izvršit će nadležno fizičko ili pravno lice na trošak izvršioca.

Član 74.

Poslove inspektora može obavljati osoba koja ima stručnu spremu VII/I stepena obrazovanja – fakultet prirodnih nauka, najmanje pet godina radnog iskustva u struci, položen stručni i upravni ispit.

VIII - FINANSIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Član 75.

Za obavljanje poslova zaštite prirode sredstva se obezbjeđuju iz budžeta Kantona i putem Fonda za zaštitu okoline Kantona.

IX - KAZNENE ODREDBE

Član 76.

Novčanom kaznom od 1.000 do 10.000 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice, a novčanom kaznom od 100 do 500 KM fizičko lice za prekršaj ako:

- drži u zatočeništvu u neprikladnim uslovima i bez odgovarajuće brige, odnosno suprotno propisanim uslovima životinje divljih vrsta (član.43. stav.1.);
- prikazuje u zoološkim vrtovima, akvarijima, terarijima ili sličnim prostorima životinje zavičajnih ili stranih divljih vrsta bez dopuštenja Ministarstva (član 44. stav 1.);
- upotrebljava neselektivna sredstva hvatanje i ubijanje zaštićenih životinja te sredstva koja mogu prouzrokovati lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije vrsta (član 45.);
- obavlja znanstvena istraživanja bez saglasnosti Ministarstva ili ne dostavi Ministarstvu izvještaj o rezultatima istraživanja (član 40.);
- ne izgradi na autoputu, drugoj saobraćajnici ili drugom objektu prelaze preko poznatih migracijskih puteva divljih životinja (član 42.);

- obavlja djelatnosti kojima se ugrožavaju bitne karakteristike zaštićenog pejzaža (član 55.);
- na spomeniku prirode ili njegovoj neposrednoj blizini obavlja radnje koje ugrožavaju njegova obilježja i vrijednosti (član 54);
- izvrši radnju iz član 38. ovog Zakona, a da prethodno nije pribavila dopuštenje Ministarstva (član 38.);
- izvrši radnje iz člana 41. ovog Zakona, a da prethodno nije pribavila propisanu saglasnost ili dopuštenje (član 41.);
- izvrši radnju koja može prouzrokovati promjenu ili oštećenje na zaštićenom dijelu prirode (član 62., stav 1.);
- izvrši radnju na zaštićenom dijelu prirode, a da prethodno nije ispunila uslove zaštite prirode ili potvrdu Ministarstva (član 62. stav 2., 3., 4., 5. i 6.);
- ne obavli ponudu i prodaju nekretnine koja se nalazi u zaštićenom dijelu prirode na način propisan Zakonom (član 65.).

Za prekršaj iz stava 1. ovog članka kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500,00 do 1.000,00 KM.

Član 77.

Novčanom kaznom od 100 do 5.000,00 KM kaznit će se za prekršaj pravno lice ako:

- ne dopuste obilazak i pregled prirodnog dobra (član 9.);
- po završetku zahvata ne uspostavi ili približi stanje u prirodi onom stanju koje je bilo prije zahvata (član 14. stav 2.);
- provede zahvat za koji nije pribavljena ocjena izvodljivosti za prirodu (član 16. stav 2.);
- ne štiti posebne zelene površine, drveće, vode i druge površine značajne za očuvanje biološke i pejzažne raznolikosti u naseljenim područjima (član 18. stav 3.);
- iskorištava mineralne sirovine na način da se ne osigurava očuvanje pejzažnih vrijednosti prostora i ne poduzme mjere sanacije (član 19.);
- koristi i upravlja šumama suprotno načelima održivog razvoja (član 21.);
- obavlja pošumljavanje tamo gdje nije opravdano i na način koji ugrožava ugroženi nešumski i rijetki stanišni tip (član 22.);
- bez opravdanog razloga onečišćava i mijenja stanje kraških stijena i kraških voda, te oštećuje podzemne i nadzemne geomorfološke pojave i oblike (član 23.);
- u obavljanju djelatnosti ne brine o zaštiti podzemnih voda od onečišćenja te ne poduzima nužne mjere i stalno praćenje stanja (član 25.);
- odlaže otpad izvan organiziranih odlagališta, ili ne izgradi odlagalište na način kojim se sprječava svako onečišćenje podzemlja (član 25.);

- vještački zahvaća vodne zalihe neophodne za opstanak prirodnih vrijednosti i očuvanje biološke raznolikosti (član 28.);
- ne osigurava pročišćavanje gradskih i industrijskih otpadnih voda koje se ulijevaju u more (član 29. stav 1.);
- ne osigura uređaje za prihvatanje zauljenih voda s brodova u lukama otvorenim za međunarodni promet (član 29. stav 2.);
- provodi zahvate i radnje koje mogu dovesti do uništenja ili neke druge znatne ili trajne štete na ekološki značajnom području, (član 35. stav 2. i 3.);
- smanjuje populaciju divljih vrsta, uništava njihova staništa ili mijenja njihove životne uslove u mjeri u kojoj je vrsta ugrožena (član 36. stav 2.);
- namjerno hvata, ozljeđuje ili ubija zaštićene i divlje životinje (član 38.);
- namjerno uklanja zaštićene i divlje biljke i njihova staništa, smanjuje njihove populacije ili ih uništava (član 38.);
- namjerno oštećuje ili uništava staništa divljih vrsta (član 38.);

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana kaznit će se i odgovorno lice u pravnom licu novčanom kaznom od 500,00 do 1.000,00 KM.

Za prekršaj iz stava 1 alineja 1., 8., 10., 14., i 19. ovoga člana kaznit će se od strane ovlaštene osobe na licu mjesta fizička osoba u iznosu od 100 KM.

X - PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 78.

Provedbene propise predviđene ovim Zakonom donijet će Ministar u roku godinu dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Plan zaštite prirode iz člana 47. ovoga zakona donijet će Skupština u roku 3 godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Program zaštite prirode jedinica lokalne samouprave iz člana 47. ovoga zakona donijet će predstavničko tijelo jedinica lokalne samouprave u roku 3 godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 79.

Kategorije zaštićenih dijelova prirode proglašene prije stupanja na snagu ovog Zakona nastavljaju egzistirati kao kategorije pod kojima su proglašene.

Osnivačka prava nad Javnim preduzećima koja upravljaju zaštićenim dijelovima prirode iz stava 1. ovog člana preuzima Kanton u skladu sa svojim nadležnostima.

Odluku o načinu upravljanja zaštićenim dijelovima prirode iz stava 1. ovog člana, na prijedlog Vlade,

donijet će Skupština u roku od 3 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Član 80.

Planovi upravljanja zaštićenih područja doneseni prije stupanja na snagu ovog zakona primjenjivati će se do isteka perioda za koji su doneseni ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ovog zakona.

Stupanjem na snagu ovog Zakona prestaje primjena svih zatečenih propisa iz ove oblasti koji su se primjenjivali na području Kantona.

Postojeći provedbeni propisi koji regulišu pitanja zaštite prirode iz prethodnog stava primjenjivat će se do donošenja novih propisa, ukoliko nisu u suprotnosti s odredbama ovog Zakona.

Član 81.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Hercegovačko-neretvanskog kantona".

Bosna i Hercegovina
 Federacija Bosne i Hercegovine
 HERCEGOVAČKO-NERETVANSKI KANTON
 SKUPŠTINA

Broj: 02-01-XIII-031/05

Mostar, 15. februara 2005. godine

Predsjedavajući
 Omer Čevra, s.r.

35

ZAKON O ZAŠTITI ZRAKA

I - OSNOVNE ODREDBE

Član 1.

Radi osiguranja čistoće zraka neophodnog za život, rad i rekreaciju čovjeka i očuvanja vrijednosti čovjekove okoline ovim Zakonom se određuju: tehnički uslovi i mjere za sprečavanje ili smanjivanje emisija u zrak prouzrokovanih ljudskim aktivnostima, koje se moraju poštovati u procesu proizvodnje, na teritoriji Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljem tekstu: Kantona), planiranje i provođenje zaštite kvaliteta zraka kao dijela okoline i opšteg dobra koji ima zaštitu Kantona, posebni izvori emisija, praćenje i utvrđivanje kvaliteta zraka i izvora emisija i mjere za sprečavanje, katastar emisija, nadzor i kazne za prekršaje za pravna i fizička lica.

Sredstva za obavljanje poslova zaštite kvaliteta zraka osiguravaju se putem Kantonalnog fonda za zaštitu okoline.

Mjere iz stava 1. ovog člana preduzimaju se uz primjenu načela:

- integralnog pristupa zaštiti okoline, uključujući zrak, vodu i tlo kao i obavezu smanjenja emisija na najmanju moguću mjeru uz korištenje najboljih raspoloživih tehnologija;
- zagađivač plaća, kojim se osigurava da troškove smanjenja zagađivanja zraka snose operatori izvora emisija zagađujućih materija;
- usaglašenosti zaštite na radu sa pravilima zaštite okoline; i
- poboljšanja kvaliteta zraka.

Osnovna svrha zaštite i poboljšanja kvalitete zraka je:

- očuvati zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet, kulturne i materijalne vrijednosti;
- postići najbolji mogući kvalitet zraka;
- spriječiti ili smanjiti zagađenja koja utiču na promjenu klime; i
- uspostaviti, održavati i unapređivati cjeloviti sistem upravljanja kvalitetom zraka na prostoru Kantona.

Član 2.

Ministarstvo građenja, prostornog uređenja i zaštita okoline Hercegovačko-neretvanskog kantona (u daljem tekstu: Ministarstvo), druga nadležna tijela i jedinice lokalne samouprave dužna su osigurati učešće javnosti u pripremi dokumenata prostornog uređenja i drugih planova koja utiču na kvalitet zraka, kao i u pripremi politike zaštite kvaliteta zraka i akcionih planova o zraku, u određivanju lokacija, postupcima izdavanja dozvola i inspekcijama izvora emisija.

Zaštitom i poboljšanjem kvaliteta zraka ne smiju se ugroziti ostali dijelovi okoline, druga područja i kvalitet življenja budućih naraštaja (održivi razvoj).

Član 3.

Svi subjekti čije aktivnosti imaju uticaja na zrak dužni su da međusobno saraduju po pitanjima kvaliteta zraka.

Zabranjeno je prouzrokovanje značajnog zagađivanja zraka ili nanošenje štete okolini putem emisija.

Izvori zagađenja zraka u skladu sa ovim Zakonom moraju biti izgrađeni, proizvedeni, opremljeni, korišteni i održavani tako da ne ispuštaju u zrak zagađujuće materije iznad graničnih vrijednosti emisija, tako da ne ispuštaju i unose u zrak zagađujuće materije u količinama koje mogu ugroziti zdravlje ljudi i okoline.